

SDÍLENÍ JADERNÝCH ZBRANÍ NATO

Společná kontrola odstrašení

Přestože jaderné zbraně vlastní pouze tři členské státy Severoatlantické aliance, všechny státy mají vliv na rozhodování o jaderné politice. Program Sdílení jaderných zbraní v NATO ukazuje jednotu mezi spojenci a zajišťuje, že s těmito zbraněmi bude nakládáno podle dohodnutých pravidel. Mohou být použity, pokud by došlo ke konfliktu, ale slouží hlavně k odstrašení nepřátel od útoku na členské státy a k tomu, aby se předcházelo válkám.

Odstrašování je klíčovou součástí kolektivní bezpečnosti NATO od 50. let minulého století. První americké atomové zbraně byly do Evropy přivezeny v roce 1954. Až po několika letech politických a vojenských debat byly přijaty dohody o Sdílení jaderných zbraní. V roce 1966 pak byla formálně založena Skupina pro jaderné plánování (*Nuclear Planning Group – NPG*).

Skupina pro jaderné plánování (NPG)

Skupina pro jaderné plánování vystupuje jako vrcholný orgán NATO, který projednává specifické politické otázky spojené s jadernými silami. NPG poskytuje platformu, díky níž se všichni spojenci mohou podílet na tvorbě jaderné politiky a plánování Aliance. To jim zajišťuje bezpečnost a podíl na jaderném odstrašení, aniž by sami museli vyvíjet vlastní jaderné zbraně.

V této skupině zasedají všechny členské státy NATO s výjimkou Francie. Ta se programu neúčastní, protože dis-

ponuje vlastními jadernými zbraněmi a chtěla si zachovat v jaderném rozhodování autonomii.

Sdílení jaderných zbraní v NATO

Program Sdílení jaderných zbraní v rámci NATO zajišťuje, že odpovědnost a rizika spojená s jaderným odstrašením jsou rozprostřena mezi spojence. Pro jejich ochranu Spojené státy umístily omezený počet jaderných zbraní v Evropě. USA ale drží kontrolu a rozhodují o použití těchto jaderných zbraní. Sdílení jaderných zbraní nezahrnuje převod vlastnictví nebo převod kontroly nad jadernými zbraněmi na hostitelské státy, jaderné zbraně jsou stále majetkem USA. Vše se děje podle pravidel stanovených Smlouvou o nešíření jaderných zbraní.

Které členské státy NATO se účastní programu?

V současné době se na programu Sdílení jaderných zbraní podílí sedm spojenců. Tyto země poskytují letadla a další prostředky, které by v případě potřeby mohly nést jaderné zbraně. Tyto letouny takzvaného dvojího užití plní i běžné úkoly, jako je ochrana vzdušného prostoru. V případě krize nebo války ale mohou být použity k nesení jaderných zbraní. Americké jaderné zbraně jsou uloženy na šesti základnách v pěti zemích NATO – Belgii, Německu, Itálii, Nizozemí a Turecku. Na dalších základnách jsou připravena prázdná skladiště v neaktivním stavu. Dalších šest členských států

NATO (Česká republika, Dánsko, Maďarsko, Polsko a dva další, jejichž jména nejsou veřejně známá) hraje podpůrnou roli v jaderné strategii NATO prostřednictvím misí „SNOWCAT“, které poskytují podporu jaderným operacím konvenčními letouny.

Svůj úmysl připojit se k programu a přijmout jaderné zbraně na svém území ohlásilo Polsko, které tak reaguje na rozmístění ruských jaderných zbraní v Kaliningradské oblasti.

Smlouva o nešíření jaderných zbraní (NPT)

Smlouva o nešíření jaderných zbraní byla podepsána v roce 1968. Podle této smlouvy se státy, které již jadernými zbraněmi disponují, zavázaly, že nebudou pomáhat dalším zemím při jejich výrobě. Některé země, jako Indie, Izrael a Pákistán, ji však podepsat odmítly. Severní Korea smlouvu podepsala, ale později od ní odstoupila.

F-35 a jaderné zbraně

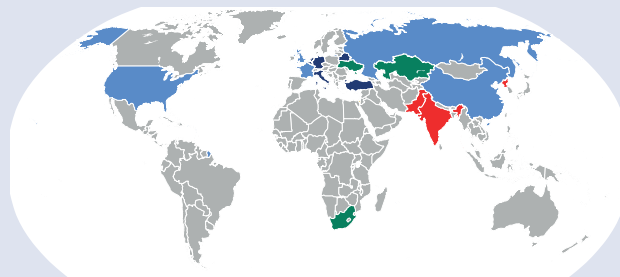
Letoun F-35A Lightning II, který má nahradit starší stíhačky ve většině zemí NATO zapojených do programu sdílení jaderných zbraní, je výrazně pokročilejší než jeho předchůdci. Díky schopnosti nést modernizovanou jadernou bombu B61-12 se stává důležitou součástí vzdušné složky jaderné triády. V té tak doplňuje mezikontinentální balistické rakety a ponorky.

ČR a jaderné zbraně

V období socialismu byly na území Československa objekty určené pro skladování a používání jaderné munice SSSR, přestože českoslovenští i sovětské představitelé opakovaně tvrdili, že v ČSSR žádné jaderné zbraně umístěny nejsou. V současnosti se ČR účastní tzv. programu NATO SNOWCAT (*Support of Nuclear Operations With Conventional Air Tactics*), který umožňuje letadlům z nejaderných zemí podporovat mise jaderného úderu, aniž by byly formálně jejich přímou součástí.

Rozšíření jaderných zbraní

V současnosti je na světě odhadem přes 12 000 jaderných hlavic, které vlastní devět zemí. Oficiálně jimi disponuje pět signatářů NPT - **USA** (od roku 1945), **Sovětský svaz**, resp. **Rusko** (1949), **Velká Británie** (1952), **Francie** (1960), **Čína** (1964) - a dále **Indie** (1974), **Pákistán** (1998) a **Severní Korea** (2006). Předpokládá se, že je ve výzbroji má i **Izrael**. Po rozpadu SSSR Rusko převzalo jaderné zbraně z **Běloruska**, **Kazachstánu** a **Ukrajiny**. V roce 2023 Rusko oznámilo, že do **Běloruska** kvůli strategickému odstrašení své taktické jaderné zbraně vrátilo. Jaderné zbraně vyvinula i **Jižní Afrika**, která v roce 1989 program výroby zastavila a existující zbraně zlikvidovala. V rámci NATO vlastní jaderné zbraně tři státy: **USA**, **Velká Británie** a **Francie**. **Belgie**, **Itálie**, **Německo**, **Nizozemí** a **Turecko** pak mají na svém území umístěné americké jaderné zbraně.

Bibliografie a zdroje k tématu:

- » Encyclopaedia Britannica. 2024. "Development and proliferation of atomic bombs." Britannica. 30. 10. 2024. <https://www.britannica.com/technology/atomic-bomb/Development-and-proliferation-of-atomic-bombs>
- » Encyclopaedia Britannica. 2024. "Nuclear Weapon." 12. 10. 2024. <https://www.britannica.com/technology/nuclear-weapon>
- » Hayashi, Mika "NATO's Nuclear Sharing Arrangements Revisited in Light of the NPT and the TPNW." Journal of Conflict and Security Law (2021). <https://doi.org/10.1093/jcsl/krab015>
- » Hlatky, S. "What, if anything, will France's reintegration imply for the alliance debate on nuclear weapons?." European Security, 19 (2010): 79-96. <https://doi.org/10.1080/09662839.2009.498420>
- » Kristensen, Hans M., Matt Korda, Eliana Johns, and Mackenzie Knight. 2023. "Nuclear weapons sharing, 2023." *Bulletin of the Atomic Scientists*. <https://thebulletin.org/premium/2023-11/nuclear-weapons-sharing-2023/>
- » Kuhn, Frank. 2023. "Making Nuclear Sharing Credible Again: What the F-35A Means for NATO." 14. 9. 2023. <https://warontherocks.com/2023/09/making-nuclear-sharing-credible-again-what-the-f-35a-means-for-nato/>
- » NATO. 2022. "Nuclear Planning Group (NPG)." 9. 5. 2022. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50069.htm
- » "NATO's Nuclear Sharing Arrangements." 2022. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/2/pdf/220204-factsheet-nuclear-sharing-arrange.pdf
- » "Poland's Bid to Participate in NATO Nuclear Sharing." 2023. Strategic Comments 29 (7): iv-vi. doi:10.1080/13567888.2023.2258045
- » The Nuclear Threat Initiative. <https://www.nti.org>